

CS

CS

CS

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 30.10.2008
KOM(2008) 680 v konečném znění

ZPRÁVA KOMISE RADĚ

týkající se usnesení Rady ze dne 23. listopadu 2007 o modernizaci univerzit v zájmu konkurenceschopnosti Evropy v globální znalostní ekonomice

{SEC(2008 2719)}

ZPRÁVA KOMISE RADĚ

týkající se usnesení Rady ze dne 23. listopadu 2007 o modernizaci univerzit v zájmu konkurenceschopnosti Evropy v globální znalostní ekonomice¹

1. VÝCHODISKA

Tato zpráva a doprovodný pracovní dokument útvarů Komise byly vyhotoveny v reakci na žádost Rady formulovanou v usnesení Rady ze dne 23. listopadu 2007 o modernizaci univerzit v zájmu konkurenceschopnosti Evropy v globální znalostní ekonomice. Rada vyzvala Komisi, „aby podporovala členské státy s ohledem na program modernizace, a zejména aby:

- 1) za konzultace s příslušnými stranami působícími v oblasti vysokoškolského vzdělávání a výzkumu i s vnitrostátními orgány stanovila možná opatření k řešení výzev a k překonání překážek, před nimiž stojí univerzity v Evropské unii při modernizaci a plném přispívání k cílům lisabonské agendy;
- 2) usnadnila vzájemné učení v souvislosti s lisabonskou agendou, zejména s pracovním programem „Vzdělávání a odborná příprava 2010“ a s činnostmi navazujícími na zelenou knihu o Evropském výzkumném prostoru, jakož i prostřednictvím podpory partnerství mezi univerzitami a průmyslem nebo soukromým sektorem;
- 3) určila možná opatření pro překonání překážek stojících v cestě mobilitě studentů, učitelů i výzkumných pracovníků v celé Evropě, a zejména vzájemnému uznávání kreditů a diplomů², a pro podporu výměny osvědčených postupů v této oblasti;
- 4) ve spojení se strukturami vnitrostátních programů sledovala:
 - sociální zázemí studentů účastnících se programu ERASMUS,
 - příspěvek programu ERASMUS k programu modernizace,
 - příspěvek programu ERASMUS MUNDUS k přitažlivosti evropských univerzit v mezinárodním měřítku.“

Ačkoliv se zpráva zaměřuje zejména na otázky mobility upravené usnesením Rady, obsahuje i aktuální informace o existující situaci v procesu modernizace evropských univerzit. Nastíňuje práci odvedenou Komisí v reakci na tuto žádost a předkládá hlavní závěry této práce. Související pracovní dokument útvarů Komise předkládá zjištění v podrobnější podobě.

¹ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/07/st16/st16096-re01.en07.pdf>

² Uznávání odborných kvalifikací učitelů a výzkumných pracovníků je upraveno směrnicí 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací. Uvedená směrnice zjednodušuje, modernizuje a konsoliduje patnáct stávajících směrnic přijatých v letech 1975 až 1999. V členských státech měla být provedena do 20. října 2007.

2. REALIZOVANÉ AKTIVITY A HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Komise spolupracuje s členskými státy a sektorem vysokoškolského vzdělávání ve snaze identifikovat program pro modernizaci univerzit zahrnující tři hlavní mise (vzdělávání, výzkum a inovace) a podpořit jeho provádění prostřednictvím otevřené metody koordinace, odborných skupin a studií (včetně dialogu mezi skupinami zákonodárců a odborníků, činností vzájemného učení, ukazatelů, měřítek, zpráv a analýz), realizace konkrétních iniciativ (zajištění kvality, ECTS, EQF, EIT³, sběr dat o univerzitách atd.) a podporou iniciativ ostatních subjektů (pilotních projektů, asociací, sítí atd.) v rámci programu celoživotního učení a 7. rámcového programu EU pro výzkum.

2.1 Řešení výzev a překážek, kterým univerzity čelí v souvislosti s modernizací

Hlavní výzvy a překážky související s modernizací vysokoškolského vzdělávání byly popsány ve sdělení Komise⁴ z roku 2006, které předkládá devět oblastí, jež je nutné řešit a které se týkají správy univerzit, mobility, samostatnosti a odpovědnosti, partnerství s podnikatelskou sférou, posílení mezioborovosti a nadoborovosti v programech vzdělávání a výzkumu, sdílení znalostí vzájemným působením se společností, oceňování špičkové úrovně, vzdělávacích programů a financování. Ve své podstatě členské státy analýzu podpořily a souhlasily, že budou informovat o provádění opatření programu modernizace ve svých zprávách v rámci programu Vzdělávání a odborná příprava 2010. Tyto zprávy, které jsou součástí zpráv vyhotovovaných v rámci lisabonských ujednání, stejně jako studie a průzkumy ukazují, že ačkoliv dochází k pokroku ve všech devíti oblastech, existuje zde i nadále značný prostor k dalším zlepšením. Komise bude pokračovat v dialogu s vnitrostátními orgány a dotčenými subjekty v otázkách nejlepších řešení pro posun v programu modernizace.

2.2 Podpora vzájemného učení v rámci pracovního programu Vzdělávání a odborná příprava 2010 a jeho pokračování v zelené knize o Evropském výzkumném prostoru a prostřednictvím podněcování partnerství mezi univerzitami a podniky

Komise přijala několik iniciativ k podpoře vzájemného učení a uplatňování otevřené metody koordinace ve snaze reformovat vysokoškolské vzdělávání, např. Skupina pro modernizaci vysokoškolského vzdělávání, zřízení pracovní skupiny CREST pro vzájemné učení o postupech vedoucích ke zlepšení špičkové úrovně výzkumu na univerzitách, výroční zpráva o pokroku při uskutečňování cílů Lisabonské strategie v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, včetně řady ukazatelů a měřítek, několik odborných skupin k analýze různých aspektů týkajících se výzkumného poslání univerzit v kontextu Evropského výzkumného prostoru (jednotný pracovní trh pro výzkumné pracovníky, posílení univerzitního výzkumu, externí financování výzkumu a finanční řízení, metody hodnocení univerzitního výzkumu) a fórum pro spolupráci mezi univerzitami a podniky, jehož činnost započala v únoru 2008, a prostřednictvím provádění cílených akcí „Marie Curie“ v rámci 7. rámcového

³ ECTS: Evropský systém pro přenos a akumulaci kreditů; EQF: evropský rámec kvalifikací; EIT: Evropský inovační a technologický institut.

⁴ „Plnění programu modernizace pro univerzity: vzdělávání, výzkum a inovace“, KOM (2006) 208.

programu, části Lidé. Výsledky těchto iniciativ ukazují, že koncept vzájemného učení funguje. Podrobné informace o těchto iniciativách jsou uvedeny v pracovním dokumentu útvarů Komise.

2.3 Řešení překážek mobility studentů, učitelů a výzkumných pracovníků

V prosinci 2007 Komise zřídila fórum odborníků na vysoké úrovni týkající se mobility s cílem zjistit, jak může EU při využití úspěchů doposud dosažených programem Erasmus dále prohloubit mobilitu nejen v rámci vysokoškolského sektoru, ale i mobilitu mladých lidí obecně, například mladých podnikatelů a umělců a dále v sektorech, jako je odborné vzdělávání.

V červenci 2008 fórum předložilo svá zjištění a doporučení. Ve snaze učinit mobilitu pravidlem a nikoliv výjimkou fórum navrhuje stanovit střednědobé a dlouhodobé cíle pro mobilitu. Ke zvýšení mobility je nutná koordinovaná akce EU, členských států a dalších zúčastněných subjektů. Je třeba navýšit zdroje programů evropské mobility a programy Erasmus a Erasmus Mundus musí být vzájemně komplementární.

V návaznosti na zelenou knihu „Evropský výzkumný prostor: nové perspektivy“⁵ přijala Komise v květnu 2008 sdělení „Lepší kariéra a větší mobilita: evropské partnerství pro výzkumné pracovníky“⁶ s cílem učinit rychlý a měřitelný pokrok směrem ke zvýšení atraktivity Evropy z hlediska výzkumné kariéry. Toto sdělení se zabývalo čtyřmi klíčovými oblastmi: i) otevřený proces přijímání pracovníků a přenosnost grantů, ii) práva sociálního zabezpečení a doplňkových důchodů, iii) atraktivní podmínky zaměstnání a pracovní podmínky a iv) zdokonalování odborné přípravy, dovedností a zkušeností evropských výzkumných pracovníků.

V červnu 2008 spustila Komise provoz nového portálu EURAXESS⁷, který nabízí centralizovaný přístup k informacím a asistenčním službám pro výzkumné pracovníky, kteří se stěhují do jiných členských států a působí ve výzkumu v jiných členských státech.

Komise se nadále zabývá otázkou, zda strukturální změny vyvolané boloňským procesem poškozují mobilitu. Z omezeného objemu údajů, který je k dispozici, by bylo možné vyvodit, že zavedení struktur s třemi cykly může vést k dočasné stagnaci či snížení studentské mobility během adaptační fáze, ale že boloňské struktury ve své podstatě nepředstavují překážku mobility. V listopadu 2008 mají být k dispozici výsledky studie přeshraniční mobility prováděné německou národní agenturou pro program Erasmus, které vnesou do této otázky více světla.⁸

⁵ KOM(2007) 161 „Evropský výzkumný prostor: nové perspektivy“.

⁶ KOM (2008) 317 v konečném znění „Lepší kariéra a větší mobilita: evropské partnerství pro výzkumné pracovníky“.

⁷ www.ec.europa.eu/euraxess

⁸ German Academic Exchange Service DAAD, viz www.daad.de

2.4 Dopad programů Erasmus a Erasmus Mundus

2.4.1 Sociální zázemí studentů účastnících se programu Erasmus

Průzkum⁹ naznačuje, že účastníci programu Erasmus jsou zastoupeni rovnoměrně a nepocházejí z privilegovanějších skupin než ostatní studenti. To by znamenalo, že program Erasmus ve svém důsledku pomáhá studentům z chudších rodin studovat v zahraničí, což by bez existence tohoto programu nebylo možné. Dále fakta získaná z průzkumu ukazují, že program Erasmus dokázal přilákat nepatrně více studentů tohoto typu v období 2000 až 2005. Důležitou otázkou je role, kterou hrají příplatky odvozené od výše příjmu vyplácené některými členskými státy a regiony. Komise se v budoucnu blíže zaměří na další vývoj v této oblasti.

2.4.2 Příspěvek programu Erasmus k programu modernizace

Studie z velmi nedávné doby¹⁰ ukazuje, že program Erasmus měl nezanedbatelný dopad na modernizaci evropských univerzit, zejména v oblastech internacionalizace, inovace vzdělávacích programů a zajištění kvality. Všechny činnosti z těchto tří oblastí podporované programem Erasmus tvoří nedílnou součást boloňského procesu směrem k Evropskému prostoru vysokoškolského vzdělávání. Navíc přispívají k dosahování cílů programu Vzdělávání a odborná příprava 2010 v rámci Lisabonské strategie pro růst a zaměstnanost. Komise přikládá rostoucí význam opatřením a iniciativám, které zvyšují transparentnost poslání a výsledků univerzit tím, že je činí srovnatelnými.

2.4.3 Příspěvek programu Erasmus Mundus k mezinárodní atraktivitě evropských univerzit

Průběžné hodnocení programu Erasmus Mundus¹¹ ukázalo, že program zvýšil mezinárodní atraktivitu evropských univerzit různými způsoby, např. podporou vytvoření společných, dvojitých nebo vícenásobných titulů a podporou špičkové úrovně evropského vysokoškolského vzdělávání. Doporučení průběžného hodnocení byla vzata v úvahu během přípravy budoucího programu Erasmus Mundus (Erasmus Mundus II), který bude zahájen v roce 2009. V rámci programu Komise podpořila Projekt globální podpory, jehož cílem je ukázat studentům z celého světa Evropu jako atraktivní studijní destinaci. V květnu 2008 byla spuštěna internetová stránka www.study-in-europe.org jako součást Projektu globální podpory.

⁹ Manuel Souto Otero a Andrew McCoshan, Survey of the Socio-Economic Background of ERASMUS students (*Průzkum socioekonomického zázemí studentů programu ERASMUS*), závěrečná zpráva, DG EQC 01/05, 2006.

Schnitzer, Klaus und Middendorff, Elke, EUROSTUDENT 2005. Social and Economic Conditions of Student Life in Europe 2005 (*Sociální a ekonomické podmínky studentského života v Evropě 2005*).

¹⁰ Impact of ERASMUS on European Higher Education: quality, openness and internationalisation - preliminary conclusions (*Vliv programu ERASMUS na evropské vysokoškolské vzdělávání: kvalita, otevřenost a internacionalizace – předběžné závěry*), srpen 2008, CHEPS, INCHER-Kassel a ECOTEC.

¹¹ Centrum pro strategii & hodnotící služby LLP, Prozatímní hodnocení programu Erasmus Mundus, závěrečná zpráva, červen 2007, viz http://ec.europa.eu/education/programmes/mundus/news_en.html

3. PRAKTICKÉ ZÁVĚRY

Otevřená metoda koordinace již přinesla dobré výsledky při provádění programu modernizace univerzit s cílem zlepšit naplňování jejich provázaných poslání – vzdělávání, výzkum a inovace. Komise bude i nadále spolupracovat s členskými státy a sektorem vysokoškolského vzdělávání ve snaze překonat zbylé překážky a vytvořit inovativní postupy. V současnosti provádí aktualizaci strategického rámce pro evropskou spolupráci ve vzdělávání a odborné přípravě pro období po roce 2010.

Komise dále přispěje k úspěchu boloňského procesu a využije program Erasmus/program celoživotního učení, 7. rámcový program pro výzkum, program pro konkurenceschopnost a inovace a dále strukturální fondy a půjčky Evropské investiční banky k podpoře modernizace evropského vysokoškolského vzdělávání.

V následujících oblastech se předpokládá přijetí nových opatření:

Mobilita

Komise prověří všechny možnosti podstatného posílení mobility studentů a vyučujících v rámci Evropy a v této souvislosti ve spolupráci s členskými státy a ostatními zainteresovanými subjekty zjistí, jak by bylo možné navázat na doporučení vydaná fórem odborníků na vysoké úrovni týkajícím se mobility. Může se jednat o vytvoření facility evropských studentských půjček ve spolupráci s Evropskou investiční bankou. V červnu 2009 Komise navrhuje vydat zelenou knihu navazující na fórum odborníků na vysoké úrovni a diskusi ohledně dané politiky plánovanou na období francouzského předsednictví, která by navrhla způsoby, jak zvýšit mobilitu ve vzdělávání, a to nejen v rámci programu Erasmus, ale v rámci všech forem vzdělávání tak, aby byla mobilita standardem, nikoliv výjimkou.

Co se týká výzkumných pracovníků, budou v úzké spolupráci s členskými státy v kontextu provádění nedávného sdělení Komise o evropském partnerství pro výzkumné pracovníky, uvedeného výše, zintenzivněny snahy ke zvýšení jejich mobility (geografické a oborové).

Novými dovednostmi k novým povoláním

Komise bude podporovat iniciativy, které pomohou definovat nové dovednosti pro nová povolání v řadě oborů v návaznosti na pokrok učiněný v oblasti výsledků učení a kompetencí pro vysokoškolské vzdělávání (EQF, Boloňský kvalifikační rámec¹², Slad'ování vzdělávací struktur v Evropě¹³). To by mělo pomoci zahájit úvahy na téma, jak univerzity mohou poskytnout správné portfolio dovedností a kompetencí vyžadovaných trhem práce, což bylo jedním z cílů sledovaných ve sdělení z roku 2006 ohledně modernizace univerzit.

¹² <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/QF-EHEA-May2005.pdf>

¹³ <http://tuning.unideusto.org/tuningeu/>

Spolupráce mezi univerzitami a podniky

Komise bude i nadále rozvíjet fórum pro spolupráci mezi univerzitami a podniky vytvořené v únoru 2008 společně s akcemi plánovanými na podzim 2008 a jaro 2009. V roce 2009 vydá Komise sdělení o spolupráci mezi univerzitami a podniky.

Transparentnost výkonu ve vysokoškolském vzdělávání

Komise podporuje studii proveditelnosti pro vypracování souboru údajů o evropských univerzitách (European University Data Collection) k vytvoření souboru srovnatelných údajů umožňujících mezinárodní srovnání univerzit, přičemž první výsledky jsou očekávány v roce 2009, a přispívá k hodnocení vzdělávacích výsledků vysokoškolského vzdělávání prováděnému OECD.

Komise podpoří iniciativy s globálním dosahem vedoucí k rozvoji stabilnějších a spolehlivějších metod klasifikace a hodnocení výkonu univerzit s ohledem na jejich odlišná poslání.

Závěr

Prostřednictvím těchto iniciativ a také prostřednictvím svých programů a pokračujícího dialogu ohledně politik se všemi zúčastněnými subjekty bude Komise i nadále poskytovat podporu členským státům a univerzitám při dosahování reformních cílů popsanych v usnesení Rady ze dne 23. listopadu 2007.